

Ο ΑΡΝΟΛΤ ΝΤΟΛΜΕΤΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

ΥΨΙΟ F. BONAVIA

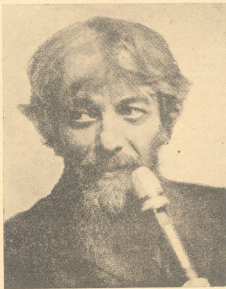
Στόν κόσμο τής μουσικής, οι μόχοι του Ιστορικού σπάνια έκτιμούνται από τό κοινό, κι όμως ή επίδρασή τους είναι ίσως μεγαλύτερη από τήν επίδραση ενός έκτελεστή ή συνθέτη. Τό πρωτότυπο έργο του Μέντελσον, που άσφαλώς επίδρασε στους σύγχρονους συνθέτες και μαθητές του, δίκαια έπαινείται τό γεγονός όμως ότι άνάσφει από τήν άφάνεια τό έργο του Μπάχ έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία για τήν Ιστορία τής μουσικής.

Ο Άρνολντ Ντόλμετς ήσαν θαυμαστος έκτελεστής σέ διάφορα παλιά μουσικά όργανα, τή φήμη του όμως τήν άπόκτησε σάν Ιστορικός, μέ τς έρευνές του, που τον όδηγησαν στην ανακάλυψη πολύτιμων μουσικών σελίδων, που ήσαν περιφρονημένες, είτε λησμονημένες. Μέ τήν αδιάκοπη όμως άφοσίωσή του στην παλιά μουσική, μέ τήν ακούραστη φροντίδα κι μελέτη του, μέ τήν άπλή του ζωή, και τήν άπόφραση να πραγματοποιήση ένα μεγάλο Ιδανικό, θυμίζει τους έπιστήμονες τής Άναγεννήσεως. Άν δέ δέν κατόρθωσε ν' ανακαλύψη έναν καινούριο Μπάχ, όμως έφερε σέ φως πολλά πράγματα, που ή μεγάλη ρωμαντική έποχή τά είχε βάλει έπιπόλαια στό περιθώριο. Ο Ντόλμετς άνακάκυψε νόμους και κανόνες, που χωρίς αυτούς είναι άδύνατο νά έχτιμήσουμε τήν αξία τής τέχνης ενός παλιού θασκάλου.

Η μόδα άλλάζει πολύ γρήγορα στη μουσική. Όπως ό Μοντεβέρντι, ό Μπάχ, και πολλοί άλλοι έχάστους προσωρινά, άλλάξουν άπό μόνη γιατί ό διάδοχός τους θεωρούσαν τήν τεχντροπία τους σάν άπαρχαιωμένη. Στη μουσική όμως, όπως και σ' άλλες τέχνες τ' άριστουργήματα είναι αιώνια και δέν άνήκουν μόνο σέ μία γενιά. Η έξωτερική όψη τής μουσικής άλλάζει μόνο χρειάζεται όμως συμπάθεια και κατανόηση για νά συλλάβη κανείς ξανά τό πνεύμα τής παλιές μουσικής, που είναι πάντα ζωντανό. Η βαθειά κατανόηση και ή θερμή άγάπη του Ντόλμετς για τήν παλιά μουσική, τον έπισαν ότι για νά γίνει αντίληψη ή αξία της δέ χρειάζεται νά διασκευαστεί ώστε νά γίνει σύμφωνη προς τίς σημερινές άπαιτήσεις τής έποχής, αλλά μάλλον ότι ό προτιμήσεις του κοινού θα έπρεπε νά καλλιεργηθούν μέ διαλεχτές μουσικές έκτελέσεις.

Ο Ντόλμετς δέν ήταν όμόνος από άγαποίσε τους παλιούς θασκάλους. Πολλά όφείλονται στον Τέρρυ και στό Φέλλουος καθώς και στον Τσάρλες Βάν Ντε Μπόρρεν, που ό μελέτες τους πλάτυναν τήν αντίληψη

και τίς γνώσεις μας. Όμως αυτός μονάχα φαίνεται ότι ένιωσε τή σημασία τής πιστής έκτέλεσης τής παλιές μουσικής. Ένωσε ότι ή μουσική αυτή θα φαινόταν άφύοικη και ποραμορφωμένη, άν δέν ήταν δυνατό νά δώσουμε ζωή και στις συνθήκες τής έποχής της. Μουσική που γράφτηκε για ένα άρισμένο όργανο ποτέ δέν είναι δυνατό νά άκούγεται έξισου καλά όταν παίζεται από ένα άλλο. Ίσχυριζόταν ότι άκόμη και τά έργα του Μπετόβεν άκούγονταν καλύτερα στό πιάνο τής έποχής του παρά στό σημερινό πολύ ήχηρό πιάνο. Οτι κάθε παλιό έργο πρέπει νά παίζεται μέ τ' όργανο για τό οποίο είχε γραφή, άν θύλουμο νά έχη τήν ίδια νοητεία και σήμερα, όπως και στην έποχή που παίχτηκε για πρώτη φορά.

ΑΡΝΟΛΤ ΝΤΟΛΜΕΤΣ

Ο Ντόλμετς όμως είχε μέσα του τήν άγάπη που δέ φοβάται κανένα έμπόδιο. Άν νά παλιά όργανα δέν ύπάρχαν, ήταν όμως δυνατό νά κατασκευαστούν άν κανείς από τους ζώντες μουσικούς δέ γνώριζε τό χειρισμό που, ύπάρχαν όμως άβθανα στοιχεία για νά όδηγήσουν τον έρευνητή. Δέ μπορούσε νά έχη στη διάθεσή του ειδικούς τεχνίτες, είχε όμως στό πλευρό του τήν οικογένειά του, που τά μέλη της συμμερίζονταν τον ένθουσιασμό του, και ή πίστη τους για τή σημασία του άγώνα, που ό άρχηγός της είχε αναλάβει ήταν τόσο σταθερή, όσο και ή δική του. Τό σπίτι του έγινε έργοστηριο όπου κατασκευάζονταν παλιά μουσικά όργανα για πρώτη φορά ύστερα από αιώνας.

Ο Ντόλμετς καταγόταν από οικογένεια που ήξερε νά κατασκευάζει μουσικά όργανα. Ο πατέρας του, που είχε μάθει νά παίζει Μπάχ στό Κλαβικόρντ, τον είχε διδάξει βιολί, κι άργότερα τον έστειλε νά τελειοποιήση τίς σπουδές του στό διάσημο βιολονίστα Vieuxtemps. Τόν είχε επίσης διδάξει τήν κατασκευή μουσι-

Ο ΑΡΝΟΛΤ ΝΤΟΛΜΕΤΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

κόν οργάνων. Έτσι συγκέντρωνε όλα αυτά τα εξαιρετικά προσόντα για το ήρακλειο έργο που είχε αναλάβει. Άλλα κι αφού ακόμη μετέγραφε τα παλιά μουσικά κείμενα στη σημερινή μουσική γραφή, έφκιαζε τα όργανα και έδιδαζε τους έκτελεστές τους, πάλι παρέμειναν μερικές δυσκολίες, από τις οποίες η κυριότερη ήταν η αδιαφορία του κοινού, το οποίο στις αρχές του αιώνα μας είχε ένθουσασει με την τέχνη του Ντεμπουσύ και του Στράβου, του Έλγκαρ και του Τσαϊκόφσκι, ώστε δεν έδινε σημασία στη λιγότερο έγκυςτική και περισσότερο στυλιζαρισμένη τέχνη της παλιάς εποχής. Ακόμη και το γεγονός ότι μεταξύ των πρώτων ύποστηρικτών του ήταν έκλεκτοι άνθρωποι των γραμμάτων, μάς πείθει ότι η μουσική αυτή δεν ήταν για τον πολύ κόσμο αλλά μόνο για το διανοούμενο κοινό.

Σήμερα, που ένα σοβαρό τμήμα έγγυαται τη συνέχεια των Θεωριών Ντόλμετς, όπου ο κόσμος συρρέει για ν' ακούσει τα ρεσιτάλ που δίνει ο γιος ο Κάρλ, με παλιά φλάουτα ξύλινα, χωρίς βοηθητικά κλειδιά, (Recorder), όπως συνήθως σε τα ρεσιτάλ ενός άλλου γιού του, του Ρούντολφ, που σκοτώθηκε στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, έχει λημονηθεί πιά η εποχή των αγώνων και των απογοητώσεων. Είναι όμως αλήθεια ότι η εποχή αυτή θά είχε καταβάλει κάθε άλλο λιγότερο αφοραστικό από το Ντόλμετς.

Τα πρώτα ρεσιτάλ του, τεχνικά δεν ήταν τέλεια, ούτε βέβαια περίμενε κανείς να είναι. Δέ γίνεται κανείς κάτοχος ενός μουσικού οργάνου μέσα σε μία μέρα. Παρ'όλο που ο Ντόλμετς πρόσεχε ιδιαίτερα την προετοιμασία κάθε έκτελεστού, συχνά παρατηρούσε κανείς σημεία ανωριμότητας. Τα πρώτα σπάνια μουσικά όργανα που κατασκευάσε δεν είχαν ούτε τη δύναμη ούτε την ακριβή απόδοση των ώριμων οργάνων που κατασκευάσε αργότερα. Κάθε φορά οι έκτελεστές ήταν καλύτερες, με την απόκτηση νές ειδικευμένων έκτελεστών και την κατασκευήν καλύτερων μουσικών οργάνων, τα ρεσιτάλ του έφθασαν σε τελειότητα άπαράμιλλη.

Συχνά ο Ντόλμετς περιλάβαινε στα προγράμματα του πολλούς συνθέτες, που τα έργα τους ήταν έντελως άγνωστα στη σημερινή γενιά. Έπίσης συνθέτες που τα έργα τους ακούονται μόν συχνά στις σύγχρονες αίθουσες συναυλιών (Μπάχ, Ραβί ή Σκαρλάτι), παιγμένες όμως σε σημερινά όργανα. Τα έργα όμως αυτά έκαναν πολύ διαφορετική έντύπωση παιγμένα από τους Ντόλμετς πάνω στα παλιά όργανα για τα οποία γράφτηκαν.

Βέβαια η πρόοδος που έχει συντελεστεί στο σύγχρονο πιάνο είναι σημαντική. Όμως η μουσική του 18ου αιώνα ακούγεται καθαρώτερα στο Κλαβεςέν παρά στο πιάνο. Η μουσική του Μπάχ για όρχηστρα ακούγεται πολύ διαφορετικά όταν παίζεται με τα παλιά όργανα για τα οποία προορίζονταν. Τα όργανα αυτά δεν έχουν τόση δύναμη ήχου, ή δύναμη όμως δεν είναι το μόνο σημαντικό στοιχείο στη μουσική. Ίδιως στην παλιά....

Ο Ντόλμετς δεν ήταν μόνο καλλιτέχνης αλλά και έπιστημον. Γι' αυτόν η όμορφιά κι η τελειότητα του ήχου ήταν έξ ίσου σημαντικά στοιχεία σε μία πιστή έρμηνεία, όσο και η ακριβής απόδοση του ουστού ήχου των μουσικών φράσεων και του χρόνου. Η αγάπη του

για την τελειότητα του μουσικού ήχου έκαμε τον Ντόλμετς ν' αναβίώσει όχι μόνο την παλιά μουσική, αλλά και τα παλιά μουσικά όργανα.

Τα έργα του Ντόλμετς τά χαρακτηρίζει πάντα η μεγάλη σημασία, που δίνει σε κάθε μουσικό σημείο. Τα σημεία αυτά τά έρμήνευε όχι κατά τον τρόπο μερικών εοφάνταστων συγχρόνων έκδοτών, αλλά σύμφωνα με τις γραπτές μαρτυρίες των παλιών θεωρητικών. Οι έρμηνείες του σ' αυτόν τον τομέα συγκεντρώνονται στο έργο του «Η Έρμηνεία της Μουσικής του 17ου και 18ου αιώνα», έργο άνεκτήμητο για κάθε καλλιτέχνη που θέλει να έρμηνεύσει πιστά τη μουσική σκέψη της περιόδου αυτής. Γιατί ύπηρχαν και τότε όπως και σήμερα συνθήκες, που ή άγνοια ή η παραγνωρίση του άδικει την έρμηνεία της παλιάς μουσικής.

Πρην πεθάνει ο Ντόλμετς (το 1940) έβλεπε το έργο του να στέφεται από έπιτυχία. Ο Ιεολόγος αυτός μουσικός γεννήθηκε στο Mans της Γαλλίας, απόκτησε όμως τη Βρετανική υπηκοότητα, ή δέ Βρετανική Κυβέρνηση του είχε χορηγήσει σύνταξη. Έγινε έπίτιμος διδάκτωρ της Μουσικής του Πανεπιστημίου του Ντάραμ και ή Γαλλική Κυβέρνηση τον άνωμασε Ίππότη της Λεγεώνας της Τιμής, άναγνωρίζοντάς του τις ύπηρεσίες που προσέφερε στη Γαλλική μουσική.

Μετά το θάνατό του, το έργο του συνεχίζεται από την οικογένειά του. της οποίας κάθε μέλος είναι κι ένας εξαιρετικός έκτελεστής ενός ή περισσοτέρων παλιών μουσικών οργάνων. Ακόμη και άνθρωποι που είναι συνηθισμένοι στις συναρπαστικές, έκτελεσεις των καλύτερων έκτελεστών, πρέπει ν' άναγνωρίσουν ότι η οικογένεια Ντόλμετς μπορεί να τους προσφέρει κάτι, που δέ μπορούν να βρουν άλλου. Μία μουσική σελίδα του Λεκλαίρ ή του Ραβί, μπορεί να είναι μία πραγματική αποκάλυψη, άν παιχτεί με τα όργανα για τα οποία είχε γραφτεί, στο σωστό της χρόνο και σύμφωνα μ' όλα τα στοιχεία της έρμηνείας της.—όπως γίνεται στην εποχή που γράφτηκε—τά τόσο απαραίτητο για την τελειότητα της πιστής έκτέλεσής της.

F. BONAVIA